

ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝ ΕΝΔΥΜΑ ΕΝ ΤΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ^{*}

Ως είδομεν τὴν ἀπόλυτον καθαρότητα εἰς τὸ λευκὸν χρῶμα τῆς ξωγραφικῆς θά ἵδωμεν καὶ εἰς τὸ θέατρον πᾶς κάθε ἄγνων θῆμα τῆς καταίας καὶ τοῦ πρόσδοτον ἔφωτος εἶνε κατάλευκα ἐνδεδυμένον· Ἐνθυμηθῆτε τὴν Μαρίαν Δοξαπατοῦ τὸν Βερναρδάκη πᾶς ὃς παράφρων νύμφη διλέπεια φοροῦσα καὶ μὲ ξέπλεκα μαλλιά παρακαλεῖ τὸν Φιλανδρωπινὸν νὰ τῇ ψάλῃ τὸ ἀσμα τῆς Σαπφοῦς. Τῷ λέγει:

Ἄ ! πόσον ἐπεθύμουν "Ἄγγελε κ' ἔγώ ποιήσαι νὰ ἥμην μίλαν κάνω στιγμήν, ναί, μίλαν στιγμήν μύνον. Ψάλε, ψάλε μου τὸ ἄτμα τοῦτο εἶναι ὑπερθάμαστον· ἐπὶ ζωῆς μου κάλλιον δὲν ἥκονται.

Πόσων δὲ χρωματίζεις ή λευκὴ ἐνδυμασία τὴν παράκλησην καὶ πόσον δὲν μᾶς συγκλονίζει!

Ο Φιλανδρωπινὸς εἰς τὸν λευκοφορεμένον τοῦτον ἄγγελον ὑπακούει ἀμέσως καὶ τῇ ψάλλει:

Με ὁδοὺς ρεκρανθέμων στεφάνους κόσμου στέρψῃς τῆς Μιτυλήνης καὶ ἀντὶ τοῦ κισσοῦ καὶ ἀντὶ τῆς μωσείης ρεκρανθέμων ἐπάνω στεφάνους τῆς ἐπιχάτης τῆς ψέλατος καί λίνης!

Εἰς τὸ διλόβευκον χρῶμα, ὅπως τῶν ψευδῶν τῆς χιμνοῦς, εἰκονίζεται ἡ ἀγνότης. Καὶ ὁ Σαλεῖτη διὰ νὰ παραστήσῃ συγκινητικά τὴν ἀστυλον ἀγνότητα καὶ τὴν παρθενίαν τῇ; Ὁφηλίας φέρει αὐτὴν παράφρωνα, κατάλευκα ἐνδεδυμένην καὶ στεφανωμένην μὲ στεφάνη ἀπὸ τσουκνίδες εἰς ἑνα ποτάμι. Ἐρχεται ἔκεινη ὡς γεφέλι τοῦ οὐρανοῦ, ὃς ἔνεον κόσμον νεφάδια, νὰ τερματίσῃ τὴν ζωὴν τῆς εἰς τὸν ἔνεον αὐτὸν κόσμον.

Σέ . . . Σέ ἔνα ρυάκι ἐπάνω ἵτιλ γνωμένη τὰ χλωμά τῆς φύλλα δείχρει μέως ὅποιο καθόρεται τοῦ νεροῦ ποῦ ἀγάλι φέρει. Ἔφερε ἡ κόρη αὐτοῦ φανταστικά στεφάνια ἀπὸ τσουκνίδες, χρυσολούλουδα καὶ κορδιά κ' ὡς προσπαθεδός, αὐτοῦ σκαρφαλωμένη, τὰ πλεκτά τῆς ἀνθη στὰ κλωνάρια, ποῦ ἔκλιναν, νὰ κρεμάσῃ, ἔκπη ἐν ἀσπλαχνῷ κλαδὶ καὶ αὐτὴ, μὲ τὰ χλωρά της τρόπαια, πέφτει στὸ ποτάμι ὅπου τὴν κλαῖται.

(Μεταφρ. Πολυλατ.).

Τούναντίον δὲ ἡ τέχνη διὰ νὰ τονώῃ τὴν ἀγρίαν γυναικα, τὴν λυσσαλέαν πείσμονα, νὰ διεξαγάγῃ ἀνώτερον τῆς φύσεως τῆς ἀγνῶν, ἔνδυνει αὐτὴν μὲ ἐνδύματα χρωματιστά. Τὸ λευκόν δὲν ἔχει δέδω χῶρον. Χρειάζονται τὰ παρόδαλά, αἱ ἀπότομοι πτυχαί, τὰ ἀτελέητα μαλλιά καὶ τὰ στιλπνά χρώματα. Αὐτὰ βροῦνται ἔκδηκτοιν καὶ τὸ αἷμα. Καὶ ἡ ἀρχαία Μήδεια τοῦ Ενριπίδου θυσιάσασα τὸ παιδί της, θυσιάσασα τὴν πατρόνδο καὶ τοὺς γονεῖς χάρων τοῦ ἔρωτος τῆς πρός τὸν ἔνεον, παρουσιάζεται ὡς θυμηδῶς τύγρος πρὸς ἔκδηκτον, διατὰ παρ' αὐτοῦ ἐπρόδοθη. Πόσοις ἀγρίας εἶνε εἰς τὰ δυνατὰ χρώματα διατὰ ἐπικαλεῖται τῶν θεῶν τὰ δρκια.

Τοῦ "Υμεραλον σεῖς προστάται" "Υριστοι θεοί· σεῖς μάρτυρες σεμνοὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, ἣν ψευδῶς μ' ὀδύκετο δὲτε ἐνίκα τῆς παρθένου τὴν αἰδῶ, σεῖς, τὴν ἐνδίκησον μου βοηθήσατε!"

Ἡ ἀγρία αὐτὴ ἐπικλητοῦς δεν ἐκφράζει παραλλήλως πρὸς τὴν δαιμονισμένην ἔκεινην γυναικα τῆς ἀρχαιότητος ἡ πολύχρωμος, ἡ φασιμαγορική, ἡ ἀτημέλητος ἔνδυμασία; "Οσοι εἰδον τὴν κυρίαν Παρασκευοπούλου ὡς Μήδειαν θὰ ἐνθυμῶνται τὰς ἀντιθέσεις τῶν ισχυρῶν χρωμάτων, τὴν στάσιν, τὴν στολὴν, τὸν χαρακτῆρα. Καὶ ὅχι μόνον ἡ ἀρχαιότης ἀλλὰ καὶ ἡ νέα ποίησις μὲ τὸ ίδιον υλικὸν πλαισιώνει τὴν εἰκόνα της.

*) Τέλος.

'Ο Σαιξηπηρος π. χ. διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ἀπαισίαν νύκτα καὶ' ἦν ὁ Σίξτος βιάζει τὴν ἐνάρετον Λουκογέτιαν ἰδον ὅποια στοιχεία λαμπάνει ἀπὸ τὴν φύσιν διὰ νὰ χρωματίσῃ τὸ πλαίσιον τῆς ἀσελγοῦς καὶ ἀτίμου πράξεως. Παρατηρήσατε πόσον καθαρὰ καὶ δυνατά ξωγραφίζει ἡ ποίησις τὴν εἰκόνα.

Ἐσήμανεν ἡ ὥρα· εἶναι ἡ στιγμὴ καθ' ἦν δὲ πόρος τῶν θυητῶν τὰ δύματα μὲ τοὺς μυστηριώδεις σπέλει πέπλους τον.

"Ἀραστρός εἶτε τοῦργανον ἡ ἐπιτασις καὶ μύνον ἔτης γλαυκὸς ἀκονοτός" οἱ κρωματοί.

"Η ὥρα εἶναι διτε τρόφει τὴν βορὰν αὐτοῦ δὲ λύκος καὶ κοινάτ" δὲ δίκαιος.

Καὶ ἀγυρπνόσι μ' ἀνοικτοὺς τοὺς δρθαλμοὺς δέ φόρος μόρον καὶ ἡ λάγνος ἥδοντι.

Θέλετε τώρα νὰ ἴδητε τὴν γλυκεῖαν συγκικήν ἀγάπην εἰς τὸ λευκὸν χρῶμα καὶ νὰ θαυμάσετε τὴν στοργὴν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν ἀφοσίωσιν; Ἐνθυμηθῆτε εἰς τὸν "Ιούλιον Καίσαρα" πᾶς ὃς ἐνάρετος Ποροκία, κόρη τοῦ μεγάλου Κάτωνος καὶ σύζυγος τοῦ Βρούτον, ἀνησυχεῖ εἰς τὴν ἀνησυχίαν τοῦ συζύγου. Η Ποροκία είναι λυσίκομος καὶ φέρουσα τὸν λευκὸν ἀκόμη χιτῶνα τῆς κλινῆς προφθάνει τὸν Βρούτον καὶ τὸν ἔρωτα:

Φλέτε σύζυγε, εἰπὲ τέ τι φέ λυπετ;

Ο Βρούτος ζητεῖ νὰ δικαιολογηθῇ, ἀλλ' ἡ Ποροκία ἐπιμένει:

"Ω δη, Βροῦτε μου" ἀν ἔχης γόνημα εἰς τὴν ψυχήν σου εἶναι. Καὶ ἡ θέσις μου μοῦ δίδει νὰ τι μάθω τὸ δικαιώματα.

Σὲ ἔξορκίζω, κύτταξε, γονυπετής εἰς τὸ ἔξυμηθὲν τοζοῦτον κάλλος μου εἰς τοὺς ἔδωτοικούς σου δόκοις κ' εἰς αὐτὸν τὸν μέγαν δόκον, δοτις μᾶς συγκρισειν εἰπε μου .. .

Ἡ ἐνδυμασία τῆς κλινῆς, τὸ διλόβευκον χρῶμα, ἡ ἀτημελοσία τοῦ θεῶν δῆλα φανερώνουν τὴν στενὴν συγγένειαν τῶν συζύγων, τὸ ἐπιτακτικὸν δικαιόωμα τῆς ἔξομολογήσεως. Ἀλλ' ὁ Βρούτος δὲν φανερόνει τὸ μυστικόν, ἐπιμένει. Τὴν ἔξορκίζει μάλιστα νὰ ἀφήσῃ τὴν περιέργειαν. Ἀλλ' ἔκεινη συγκλονίζει τὸν ἱερὸν δεσμόν των μὲ γλυκύτατα λόγια.

... ὡς δὲν θὲ τὸ ἐπράττον καλός ἀν ἥσος πρὸς ἐμέ, φ Βροῦτε μου Εἴπε μοι, Βροῦτε, δετε ἐνυφενθῆμεν ἐσυμφωνήθη ἔχα νὰ ἀγνοῦ ἔγω τὰ μυστικά σου; εἶμαι σὺν αὐτὸς ἔγω ἢ μ' ἔξαιρεσις καὶ μὲ περιορισμός;

"Ἄν οὗτας ἔχει, τότε εἶναι παλλακίς τοῦ Βρούτουν ἡ Ποροκία, δχι σύζυγος!"

Μόνον ἀδαμάντινος χαρακτῆρος γυναικὸς καὶ πλήρης ἐπίγνωσις θὰ ἡδύνατο νὰ θέσῃ τοιούτον δῆλημμα. Φαντάζεσθε τι ὅγειος θὰ διέχουνε εἰς τὸ θέατρον ἢ Λούζες δταν μὲ τὸν ἀχνὸν ἀκόμη τῆς κλινῆς καὶ διλόβευκος εἰς τὸν χιτῶνα τῆς ἔζητε νὰ ἐλαφρύνῃ τὸν σύζυγον ἀπὸ τὰ βάρη τῆς σκέψεως!

VI.

Δι' ὅλων τούτων, ἔζητησα νὰ ἀποδείξω διτε ἀν τὴν Γλυπτικὴν τὸ γυμνὸν παριστῆ τὸ ἀνέφερτον κάλλος, ἐν τούτοις εἰς τὴν Ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὸ Θέατρον ἡ ἐνθυμασία λόγω χρωματισμοῦ καὶ πιτυχώσεως ἀποτελεῖ πρώτιστον παράγοντα θεματογραφίας. Διότι ποὶν διμήληση τὸ στόμα καὶ ποὶν ἔκφραστη ἡ ἔκφρασις ἡ παραστασίς τοῦ ἐνδύματος οὐμλετ. Η γυναικεία καλουσθήσια δταν καλῶς μορφωθῆ, ἀναπτύσσει τὸ φυσικὸν τῆς ἔντοτικον εἰς ἀπαράμιλλον βαθύμων τεχνικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὥραιον. Καὶ δταν εἶναι χειμῶν εἴτε καλοκαίρι, δταν ἡ μέρα φέρεις εἴτε ἐσπέρας δταν ὑπάρχη

τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου εἴτε τὸν λαμπτήρος, γνωρίζει παρὰ πάντα ὅλου γηγενῆ καλλίτερο τὸν χρωματισμὸν ὃς τις ἀρμόδει καὶ τὰς πτυχώσεις τάς ὅποιας θὰ ἐπιδιώξῃ.

“Ἡμεῖς οἱ ἄνδρες εἰς τὴν ἔκτιμην μερικῶν πραγμάτων εἰμεθά ἀκατάλληλαι καὶ δύσιοι συγχρόνως. Ἡ γυνὴ γνωρίζει ἐνστίκτως τὸ ἀγέρωχον ἐνός καπέλου ἀναπεπτεῖν, τὴν μεγαλοπρέπειαν μιᾶς οὐρᾶς συρμένης, τὴν μαγνητικὴν ἔλειν μιᾶς κολλητῆς κάλτσας μανῆς καὶ τὴν εὐτραπελίαν ἣν δίδει εἰς τὸν ὅμον καὶ εἰς τὸ στήθος ὁ ὥρασιος βόας. Αὐτὴ η τέχνη πρὸν κανονιστὶ τὰ ὑποδείγματά της ἐμελέτησε καὶ παρηκολούθησε τὴν γνωμακείαν καλαιούθησίαν.

“Ἄλλο μὲ τὰ σημερινά ἐνδύματα καὶ μὲ τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ ἐνστικτὸν τῆς γυναικείας. Απαιτεῖται καὶ η μόρφωσις. Η σπουδὴ τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων δὲν εἶναι εὔκολος. Κάθε κυρία ἔχει ὑπεροχάς καὶ ἔλλειψεις καλλονῆς. Τέχνη δὲ εἰνε νὰ προβάλλῃ τὸ ὥρασιον καὶ νὰ ἀποκρύψῃ τὸ σκιερόν. ”Ἄλλως θὰ ἀδικῇ τὸν ἑαυτόν της, εἴτε θὰ τὸν γελωτοῦῃ. Ο συρμὸς εἶνε θεῖος καλλιτέχνης. Αὐτὸς παραλλάσσει τὴν μονοτονίαν, ἐπιζητεῖ ἀτείρους ἐκφάνσεις, τοῦ ὥρασιον καὶ συνειδήσει τὸ βλέμμα εἰς τὰς ἀρμονίας, ιδίου χρόνα καὶ ιδιαιτέραν ἐκφρασιν. Τὸ ἔν-

δυμά της λοιπὸν θὰ ἡνε ὠραῖον ὅταν συνδυάζῃ τὰς συνθήκας τῆς ἀτομικότητος με τὰς συνθήκας τοῦ περιβάλλοντος. Νὰ μη̄ λησμονῆθῃ δὲ ὅτι τὸ ἔνδυμα ὡς παράστασις ἐκφράζει κάτι. Καὶ ὀφείλει νὰ ἐκφράζῃ ἐνόσῳ εἰνε πλαισίου τῆς παραστάσεώς μας. Νὰ ὑποστηρίξω, δτὶ δημιερινὸς συρμὸς τῶν γυναικῶν ζητεῖ νὰ επιδειξῃ τὰς σωματικάς γραμμάς καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὰς καμπύλας τῆς φυσικῆς μορφῆς; Ό μορφωμένος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν πλαστικήν τέχνην τὸ ἔννοιο εινεκόλως.

Βεβαίως ὁ χαριτωμένος λαιμὸς καὶ η καμπυλότης τοῦ στήθους εἰνεθαυμάσια βάθρα τοῦ γυναικείου προσώπου. Καὶ αἱ κυριαὶ γνωρίζουν τὸ μέγα αὐτὸν πλεονέκτημα καὶ προσπαθοῦν εἰς τὰς ἐπισημους ἐμφανίσεις νὰ ἐπιδείξουν γυμνά τὰ φυσικά δῶρα. ”Αν ησαν διαιθαλεῖ, θὰ ἐνομοθέτουν ἵσως περισσότερα προνόμια ἀπὸ τὴν Γλυπτικήν παρὰ ἀπὸ τὴν Ζωγραφικήν. Δὲν ἔχουν δύμα πολλὴν πετούμενην. Καὶ προτιμοῦν τὸ ἔνδυμα.

”Εξ ἀλλού ήμεις οἱ ἄνδρες; ἔχομεν ἐγγύησμὸν ἀπεριόδιστον. Ἐνῷ ἀπαιτοῦμεν τὴν γυναικα ὠραίασιν, τὴν ἐνδύμασίαν καλλιτεχνικήν, τὴν ἐντύπωσιν ἀξίαν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἔρωτός μας, γογγύζομεν διὰ τὸν συρμόν, παρεξηγοῦμεν τὴν φυσικήν παράστασιν, φωνάζομεν διὰ τὴν σπατάλην, περιορίζομεν τοῦτο η ἐκείνο καὶ καταπιέζομεν πᾶν αἴσθημα τοῦ ὥρασιον. ”Απαιτεῖ λοιπὸν δ ὀνήρ, ἀπαιτεῖ δύμως καὶ η γυνή. ”Ἐχει τὸ δίκαιον δ ἀνήρ, ἀλλ’ ἔχει περισσότερον δίκαιον καὶ η γυνή. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

N. ΛΥΤΡΑ.

”Ανθη τοῦ ἐπεταφέου.
(Καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις Συντακτῶν).

Φωτογραφία Σπ. Κοκκόλη.